

בש"פ 7243/14 - מדינת ישראל נגד פלוני

בבית המשפט העליון

בש"פ 7243/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העוררת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: פלוני

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת בתיק מ"ת
18624-08-14 שניתנה ביום 27.10.2014 על ידי כב'
סג"נ א' אברהם

תאריך הישיבה: ט' בחשון התשע"ה (2.11.2014)

בשם העוררת: עו"ד ד' כהן-וויליאמס
בשם המשיב: עו"ד ק' מרגלוב; עו"ד י' דרעי

החלטה

בפני ערר המדינה לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: החוק), על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' סגן הנשיא א' אברהם) מיום 27.10.2014 במ"ת 18624-08-14, בגדרה נדחתה בקשתה של העוררת לעצור את המשיב עד תום ההליכים נגדו, והוחלט על שחרורו בתנאים. בית המשפט המחוזי עיכב את ביצוע החלטתו עד ליום 29.10.2014, ובהסכמת בא-כוח המשיב הורתי על עיכוב ביצוע שחרורו של המשיב עד למתן ההחלטה בערר דנא.

1. ביום 13.8.2014 הוגש נגד המשיב כתב אישום, המייחס לו עבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיפים 1329(1) ו-1329(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ועבירה של הסתייעות ברכב לשם ביצוע פשע לפי סעיף 43 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961.

על-פי הנטען בכתב האישום, בין אחייניתו של המשיב (להלן: המתלוננת) לבין צעיר אחר נרקם קשר לו התנגדה משפחתה, שאף הגבילה את צעדיה בגינו. על רקע זה, ביום 30.7.2014 סמוך לשעה 02:30 לפנות בוקר, ניסתה המתלוננת לברוח מבית הוריה. המשיב רדף אחריה, ומשמצאה פגע בה בעוצמה באמצעות רכבו. כתוצאה מכך, נפלה המתלוננת, נחבלה בפניה, רגלה נשברה וראשה נחתך. בהמשך, ניסה המשיב לדרוס את המתלוננת פעמים נוספות, אך בטרם הצליח לפגוע בה, אדם נוסף שהיה במקום (מכר של המתלוננת) העביר אותה אל מעבר למעקה בטיחות שניצב בשולי הכביש. המשיב ניסה שוב ושוב לפרוץ את המעקה ולפגוע במתלוננת באמצעות רכבו, אך מעקה הבטיחות לא נפרץ. משנאש מניסיונות אלה, ירד המשיב מהרכב והחל להכות את המתלוננת באגרופים בראשה ובבטנה, אך היא לא הייתה מסוגלת לברוח בשל רגלה השבורה. התקיפה הופסקה רק כאשר הגיע למקום קרוב משפחתה של המתלוננת אשר אחז במשיב ומנע ממנו להמשיך במעשיו. לבסוף, למרות ניסיונותיו של המשיב למנוע זאת, המתלוננת הועלתה לרכבו של מכרה, והם ברחו מהמקום לקבלת עזרה רפואית. כתוצאה מהתקיפה נגרמו למתלוננת חבלות רבות אשר הביאו לאשפוזו למשך 10 ימים.

הליכי המעצר

2. בד-בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המבקשת בקשה למעצרו של המשיב עד תום ההליכים נגדו. ביום 28.8.2014 התקיים דיון בבקשה, במסגרתו הסכים בא-כוח המשיב לקיומן של ראיות לכאורה ולקיומה של עילת מעצר, אך ביקש לשקול חלופת מעצר וכן ביקש שלצורך כך ייערך תסקיר מעצר בעניינו של המשיב. בית המשפט (כב' השופט ז' הווארי) קיבל את הבקשה והורה על עריכת התסקיר.

בתסקיר שהוכן אודות המשיב צוין כי הוא נעדר עבר פלילי, אך שירות המבחן התרשם כי במקרים בהם הוא חש פגיעה בכבודו, קיים סיכון גבוה להישנות מקרים דומים בעתיד. כמו כן, בכל הנוגע למפקחים שהוצעו (אחותו של המשיב, אחיו וגיסו), התרשם שירות המבחן כי הללו מגוננים על המשיב ומתקשים לזהות צדדים שליליים באישיותו. בשל המסוכנות הנשקפת מהמשיב, ההתרשמות מהמפקחים וקרבת חלופת המעצר שהוצעה למקום מגוריה של המתלוננת, הומלץ שלא לשחרר את המשיב מהמעצר.

3. בדיון שהתקיים ביום 30.9.2014 ביקש בא-כוח המשיב כי יוגש תסקיר משלים בעניינו, זאת על רקע סולחה קרבה בין המשפחות ולשם בחינת אפשרות להוספת איזוק אלקטרוני לחלופת המעצר המוצעת. על-אף התנגדותה של המבקשת, הורה בית המשפט (כב' סגן הנשיא א' אברהם) על עריכת תסקיר משלים.

בתסקיר המשלים נאמר, כי הסכם הסולחה שנערך בין משפחת המתלוננת למשפחת המשיב אינו מפחית מרמת

הסיכון הנשקפת מהמשיב, שכן מעשיו לא נבעו מהסכסוך המדובר, כי אם מתפיסותיו באשר לכיבוד הנורמות המקובלות בסביבתו. שירות המבחן אף הביע דעתו כי הסכם הסולחה מחזק את ההערכה באשר ליכולתה המועטה של המתלוננת לבקש עזרה בעת הצורך, ובאשר למידת השפעת סביבתה עליה. נוכח רמת הסיכון הנשקפת מהמשיב ומידת המחויבות הקיימת בינו לבין המפקחים המוצעים, הוערך שחיזוק חלופת המעצר באמצעות איזוק אלקטרוני אינו אפקטיבי דיו. על כן, הומלץ בשנית להימנע משחרור המשיב.

4. בהחלטתו מיום 27.10.2014 קבע בית המשפט כי על אף עמדת שירות המבחן, עניין לנו באדם שניהל אורח חיים נורמטיבי עד למעידתו הנוכחית. עוד נקבע, כי חלופת המעצר שהוצעה עשויה להתמודד עם המסוכנות עליה הצביע קצין המבחן. לפיכך, הורה בית המשפט על שחרורו של המשיב בתנאים הבאים: מעצר בית בבית אחותו בישוב אום אלע'נם, בפיקוח האחות ושני משמורנים נוספים, לסירוגין; הפקדת מזומן בסך 10,000 ש"ח והתחייבות אישית בסך 15,000 ש"ח; ערבות המשמורנים בסך 15,000 ש"ח כל אחד; איזוק אלקטרוני; ואיסור יצירת קשר עם המתלוננת.

הערר דנא

5. לטענת המדינה, בית משפט קמא שגה כשהורה על שחרור המשיב ממעצר. לדבריה, מעשי המשיב מעידים על מסוכנותו, שכן הללו בוצעו לאחר תכנון, בנחישות רבה ומתוך אובססיביות כלפי מתלוננת. בנסיבות אלו, כך נטען, אין בחלופת המעצר הכוללת אמצעי דיווח על הפרת התנאים רק בדיעבד, כדי להפיג את החשש לתקיפה נוספת של המתלוננת. כמו כן, המדינה משיגה על סטייתו של בית המשפט מהמלצתו המנומקת של שירות המבחן.

עוד נטען בערר, כי אין לייחס משמעות רבה להסכם הסולחה המדובר, שכן מלכתחילה לא היה כל סכסוך בין המשפחות. למעשה, המשיב הגן במעשיו על העמדה שהביעה משפחתה של המתלוננת. לעניין זה, מפנה המדינה להתרשמות שירות המבחן מחולשתה של המתלוננת אל מול עמדת כלל המשפחה, והערכתו כי חתימת ההסכם מהווה עדות נוספת ליכולתה המועטה לפנות לעזרה. לבסוף, המדינה מעלה את החשש לשיבוש הליכי משפט בשים לב לקרבה המשפחתית בין המעורבים.

לעניין חלופות המעצר שהציע בא-כוח המשיב, צוין כי מיקום החלופה סמוך מאוד למיקום מגורי המתלוננת; כי שירות המבחן הצביע על מספר בעיות הכרוכות בזהות המפקחים שהוצעו; וכי הערבויות הכספיות נקבעו על הצד הנמוך ואין בהן כדי להרתיע מהפרת התנאים.

6. בדיון שנערך בפניי סמך בא-כוח המשיב את ידיו על החלטתו של בית משפט קמא, וטען טענות שונות כלפי עורכי התסקיר, ובהן - כי עורך התסקיר לא התחשב במנהגי העדה, כי הוא אינו מבין את מוסד הסולחה ואת המשמעות שיש לייחס לו בהליך הפלילי, וכי הוא טעה בהערכת אופיים של המשיב, המתלוננת והמפקחים המוצעים. לדבריו, הסכם הסולחה עליו חתמו המתלוננת והמשיב מעיד על כך שהסכסוך בא לקצו, ויש לתת לכך משקל בעת קביעת מסוכנותו של המשיב. כמו כן, בא-כוח המשיב הדף את הטענה בדבר חולשתה של המתלוננת והלחצים הרבים שבוודאי הופעלו עליה כדי שתחתום על הסולחה, וטען כי המתלוננת אינה חלשה ותלותית כפי שנקבע בתסקיר, וכי למעשה היא דעתנית ויודעת לעמוד על שלה. בא-כוח המשיב הדגיש כי בית משפט קמא שמע בעצמו את המפקחים המוצעים והתרשם באופן בלתי אמצעי כי הם מתאימים לתפקיד זה.

לבסוף, בא-כוח המשיב הזכיר כי המשיב הוא צעיר ללא עבר פלילי, המשרת שירות קבע בצבא, וכי אין לחשוש כי יגלה אלימות פעם נוספת.

דין והכרעה

7. לאחר שעיינתי בערר על צרופותיו ושמעתי את טענות הצדדים במסגרת הדיון שהתקיים בפניי, הגעתי לכלל מסקנה כי אין מקום לשחרר את המשיב לחלופת המעצר המוצעת.

כאמור, הצדדים אינם חלוקים על קיומן של ראיות לכאורה ואין מחלוקת בדבר קיומה של עילת המעצר. על כן, השאלה היחידה העומדת להכרעה בענייננו היא האם חלופת המעצר המוצעת מאיינת את מסוכנותו של המשיב (סעיף 21(ב)(1) לחוק; בש"פ 9106/09 מדינת ישראל נ' פלוני (15.11.2009)).

8. מסוכנותו של המשיב נלמדת הן מחומרת המעשים המיוחסים לו והן מתסקיר המעצר שהוכן בעניינו. אשר למעשים המיוחסים לו - אין צורך להכביר במילים. פרץ האלימות המתואר בכתב האישום תוכן, ככל הנראה, מבעוד מועד, ואופיין בנחישות לפגוע קשות במתלוננת. מעשי האלימות המתוארים היו בעלי אופי "מתגלגל" - לאחר הדריסה וניסיונות הדריסה הנוספים, חבט המשיב במתלוננת, ולאחר מכן גם ניסה למנוע ממנה קבלת טיפול רפואי. הפגיעה האלימה בנערה צעירה, חסרת ישע, כשהיא מוטלת על הארץ ללא יכולת לברוח או לזוז, מעידה, כשלעצמה, על הסיכון הנשקף מהמשיב.

9. מסקנה זו מתחזקת גם נוכח המלצת שירות המבחן ונוכח האמור בתסקיר ובתסקיר המשלים שהוכנו בעניינו של המשיב. שירות המבחן התרשם כי המשיב מתקשה לגלות אמפתיה לנזקים הגופניים והנפשיים שהסב למתלוננת, וכי קיים חשש לגילוי התנהגות קיצונית מצדו במצבים בהם הוא חש פגיעה בכבודו או בכבוד המשפחה. מהתסקיר עולה גם כי קיים סיכון גבוה להישנות מקרים דומים בעתיד. לבקשת בא-כוח המשיב, לאחר הסכם הסולחה, נערך תסקיר משלים, ובו חזר קצין המבחן על התרשמותו והמלצותיו, והוסיף כי הסכם הסולחה אינו מפחית מרמת הסיכון הנשקפת מהמשיב. ככלל, בית משפט זה ייטה שלא להתעלם מהמלצה שלילית של שירות המבחן אלא מנימוקים מבוססים וכבדי משקל (ראו למשל: בש"פ 3386/07 מדינת ישראל נ' אשד (18.4.07); בש"פ 3286/07 מדינת ישראל נ' פלוני (16.4.07); בש"פ 9354/02 מדינת ישראל נ' גידניאן (5.11.02); בש"פ 5859/04 מדינת ישראל נ' אבו סביח (22.6.04); בש"פ 2375/08 פלוני נ' מדינת ישראל (20.3.08)). ולא ראיתי לסטות מכלל זה בענייננו.

10. בא כוח המשיב משליך יהבו על הסולחה שנערכה בין המשיב לבין המתלוננת ומבקש ליתן לה משקל רב בהליך דנא, מאחר שהיא, לדבריו, מעידה על הפחתת מסוכנותו. ואכן, כבר נקבע בפסיקה כי ככל שהסולחה תורמת להרגעת הרוחות ולשמירת השלום בין קורבן העבירה לבין הנאשם, ניתן להתחשב בה כבר בשלב המעצר. עם זאת, ברור כי עצם קיומו של הסכם סולחה אינו לכשעצמו מהווה שיקול מכריע, ויש לבחון כל מקרה וכל הסכם לנסיבותיו (ראו: בש"פ 5401/03 אל קיעאן נ' מדינת ישראל, בפסקה 5 והאסמכתאות שם (3.7.2003); בש"פ 590/08 מדינת ישראל נ' מריסאת, בפסקה ט(3) והאסמכתאות שם (21.1.2008); בש"פ 2397/14 אלעתיקה נ' מדינת ישראל (9.4.2014)). עמד על כך השופט ג'ובראן בצינו:

"עשיית 'סולחה' אומנם, יש בה כדי להפיג את המתח הקיים בין הצדדים, אך יחד עם זאת, אין לראות בה משום איונה של חזקת המסוכנות ועל כן אינה מהווה שיקול מכריע לעניין שחרורו למעצר בית של המשיב. אין לראות בהשגת סולחה משום 'תרופת פלא', אשר בכל מקרה ובכל הנסיבות, מנטרלת במידה מספקת את הסכנה ששלום הציבור עלול להיות מופר כאשר נאשם פלוני ישתחרר בערובה (ראה בש"פ 1157/91 מדינת ישראל נ' עבדל פאתח בן נאיף זועבי"ו. (בש"פ 5928/03 מדינת ישראל נ' טריף, בפסקה 15 (3.7.2003)).

11. לאחר שבחנתי את הסכם הסולחה ואת מכלול הנסיבות במקרה הנדון לא השתכנעתי כי יש בכוחה של עובדת עשיית הסולחה להצביע על הפחתת המסוכנות, וזאת משני טעמים:

ראשית, ההסכם עצמו מתייחס לסולחה שבין שתי המשפחות (של המשיב ושל המתלוננת): "ועדת הסולחה ... הביאה את המשפחות להסכם מבורך ... שני המשפחות (כך במקור) מסכימים לוותר על התלונות ישנות או חדשות אשר הוגשו למשטרה ולבית משפט ...". אלא שמהמתואר בכתב האישום לא עולה שהמשפחות של המשיב ושל המתלוננת היו מסוכסכות טרם האירוע האלים. למעשה, מעשיו של המשיב, שהוא, כאמור, דודה של המתלוננת, נבעו, ככל הנראה, מההתנגדות משותפת של המשיב ושל משפחתה הגרעינית של המתלוננת לקשר הנרקם בינה לבין צעיר אחר. כלומר, סביר להניח כי עובר לאירוע האלים, המשיב ומשפחת המתלוננת היו בצד אחד של המתרס ואילו המתלוננת בצד אחר. בנסיבות אלו, קשה להבין את הטענה לפיה הסולחה המדוברת מעידה על הפחתת מסוכנותו של המשיב.

ככלל, כאשר תקיפה אלימה מתרחשת בעקבות סכסוך, מובן מדוע סולחה בין הצדדים המסוכסכים מעידה על הפחתת מסוכנותו של התוקף. שכן, הגורם העיקרי להתפרצות האלימה היה הסכסוך, ומשעה שהוא נפתר, פחתה גם הסכנה לתקיפה נוספת או למעגל של אלימות ונקמות. במקרה הנדון, תקיפת המתלוננת לא הייתה תוצאה של סכסוך בין משפחתה לבין משפחת המשיב, ולכן פתרון סכסוך שכזה אינו שולל אפשרות של אלימות נוספת מצד המשיב בעתיד (למשל במקרה והמתלוננת תנהל קשר אליו יתנגדו משפחתה והמשיב פעם נוספת). ניתן אמנם לשער כי הסכם הסולחה נדרש לאחר האירוע האלים והפגיעה במתלוננת, שבעקבותיו יכול שהמשפחות הסתכסכו (אם כי גם להערכה זו אין זכר במסמכים שהובאו בפניי), אך מכל מקום, הואיל ושתי המשפחות לא היו מסוכסכות לפני האירוע, אינני סבור שהסכם הפיוס ביניהן מפיג בצורה ממשית את מסוכנותו של המשיב כלפי המתלוננת.

12. הטעם השני הוא פערי הכוחות בין הצדדים. על-אף הניסוח המייחס את ההסכם לשתי המשפחות, החתומים עליו הם המתלוננת והמשיב. אלא שבנסיבות העניין, כשמצד אחד עומדת נערה צעירה אשר הייתה נתונה ללחצים קשים מצד משפחתה ולמתקפה אלימה מצד המשיב, ומצד שני עומד דודה המבוגר והאלים, אני מתקשה מאוד לקבל את הטענה כי המתלוננת הניחה מאחוריה את המקרה, וכי היא בחרה לחתום על ההסכם באופן המשקף את רגשותיה הכנים. אמנם, קיימת אפשרות שהיא חתמה על הסכם כזה בלב שלם ומתוך עצמאות מחשבתית, אך אפשרות זו היא פחות סבירה בעיני. על-כן, ומבלי לקבוע מסמרות לעניין זה, נוכח פערי הכוחות העצומים בין המשיב לבין המתלוננת, לא אוכל לייחס להסכם הסולחה האמור משקל לצורך ההחלטה בערר דנא. יובהר כי בכך אין כדי לבקר את פעולתם החשובה של עורכי הסולחה והאחראים על השגתה.

13. מעבר לדרוש אוסיף כי מצאתי קושי של ממש בכך שחלופת המעצר שהציע המשיב ממוקמת במרחק קצר

יחסית מביתה של המתלוננת. ההגנה על "נפגעת עבירה" החוסה תחת חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001, דורשת רגישות מיוחדת, והבנה כי שחרורו ממעצר של מי שתקף אותה באופן אכזרי כל-כך למקום הסמוך למקום מגוריה, עלול להיות בעל השלכות חמורות על שלומה הגופני או הנפשי - וכבר נקבע בבית משפט זה כי "זכותה של המתלוננת לחירות ממוראו של המשיב אינה נופלת מזכותו של המשיב לחירות ממעצר" (בש"פ 3491/01 מדינת ישראל נ' רוזוליו (16.5.2001)). משכך, ונוכח קביעתי לפיה מסוכנותו של המשיב לא קהתה, הגעתי לכלל מסקנה שאין לשחרר את המשיב ממעצר.

14. לפני סיום אבקש להבהיר כי לא נעלמה מעיני העובדה שהמשיב נעדר הרשעות קודמות ושירת עד לאירוע שירות קבע בצה"ל. אף על פי כן, איני סבור כי היה מקום לשחררו לחלופת מעצר. יתרה מכך, העובדה שהמשיב שירת בשירות קבע בצה"ל, אינה פועלת לזכותו, וייתכן כי ההיפך הוא הנכון, וראוי לעניין זה לחזור על דבריה של השופטת ד' ברק-ארז בפרשה אחרת, בו נדון עניינו של נאשם המשרת כשוטר מג"ב:

"שוטר שמיוחסות לו עבירות מסוג אלה המתוארות בכתב האישום, שנמצאו להן ראיות לכאורה על פי החלטת בית המשפט קמא, מטיל צל גדול יותר על מעורבותו הפלילית בארוע זה, והנורמטיביות של עברו אינה מספקת מענה מלא לחשש מפני התלהטות יצרים נוספת שעלולה לשטוף את משפחת הנאשמים והמשיב, ולהביא לסיכון חיי אדם שתוצאתו מי ישרנו" (בש"פ 5295/07 מדינת ישראל נ' ראיד אבו שואח (17.6.07)).

דברים נכוחים אלו מדברים בעד עצמם והם נכונים במידה רבה גם לענייננו, שהרי מאיש כוחות הביטחון מצופה כי לא ינהג בדרך אלימה ואכזרית כפי שנהג המשיב ולא יפגע פגיעה כה קשה בגופה ובכבודה של נערה צעירה.

15. סיכומי של דבר: משעמדתי על מסוכנותו הברורה של המשיב הנלמדת מהמעשים המיוחסים לו ומהתסקיר שהוגש בעניינו, ומאחר שקבעתי כי קשה לייחס משקל של ממש להסכם הסולחה בקשר עם שיקולי המעצר - אני סבור כי חלופת המעצר לא תאיין את מסוכנותו של המשיב.

התוצאה היא, כי דין הערר להתקבל. המשיב יעצר עד תום ההליכים בעניינו במ"ת 18624-08-14 בבית המשפט המחוזי בנצרת.

ניתנה היום, י"ב בחשוון התשע"ה (5.11.2014).

ש ו פ ט